

Projecte Eportfolio a l'UJI

Qüestions preliminars

CENT-GPPT

v. 1.0.1. 30 de maig de 2008

Introducció

Durant els últims anys ha augmentat notablement en el nostre entorn l'interès per l'eportfolio. D'una banda, com a metodologia d'ensenyament i d'avaluació, tant en el pla teòric d'investigació acadèmica, com en el vessant pràctic d'innovació docent, tot i que fins ara els intents d'implementació no hagen anat més enllà de projectes pilot d'abast molt limitat¹. En tot cas, en aquest camp l'interès té una forta relació amb els canvis que es preveu que introduirà l'harmonització europea: l'eportfolio és clarament percebut com una eina pedagògica particularment adient en un marc en què es vol potenciar l'autonomia de l'estudiant i un aprenentatge actiu d'estil constructivista.

D'altra banda, paral·lelament a això, la Unió Europea ha posat en marxa la iniciativa Europass en el context dels objectius de mobilitat d'estudiants i treballadors proposats a Lisboa amb l'horitzó de l'any 2010. Europass inclou, entre altres elements, un model normalitzat de currículum vitae i un *passaport* lingüístic que al seu torn és part del "portolio europeu de les llengües" definit pel Consell d'Europa. D'eportfolios, com veurem, n'hi ha de diversos tipus. L'associació Europortfolio (European Consortium for the Digital Portfolio) ha aprofitat l'avenç de l'agenda de Lisboa per promoure la campanya E-portfolio 2010, que planteja com a objectiu desitjable que en aquesta data tots els ciutadans europeus tinguin el seu eportfolio, entès com a eina personal per al treball i l'educació.

En aquest informe preliminar ens proposem:

- 1) Definir un marc conceptual i clarificar algunes idees prèvies:
  - a) què és l'eportfolio i per a què serveix i
  - b) quina relació té amb el currículum vitae i amb l'Europass.
- 2) Assentar la base perquè l'UJI pugui decidir tot seguit:
  - a) en quins processos de la nostra institució pot resultar útil l'eportfolio i
  - b) com se'n podria fer la implementació.

---

1 Vg. Barberà, E. (2007). I Informe sobre implantación nacional de e-portfolios del Observatorio Red e-portfolio. Cfr. dendograma p. 57.

Portfolio

Què és un portfolio? Podem assumir provisionalment com a definició operativa la següent, que és prou àmplia i general i compta amb un consens suficient entre els experts:

“a collection of authentic and diverse evidence, drawn from a larger archive, that represents what a person or organization has learned over time, on which the person or organization has reflected, designed for presentation to one or more audiences for a particular rhetorical purpose.”²

Les funcions més habituals que es realitzen amb un eportfolio podrien ser les següents:

- Reunir proves/testimonis d'aprenentatge o de treball, com ara títols o certificats de formació o de feina i sobretot *productes* de l'estudi o de la feina, p. ex. una tesina de llicenciatura, un projecte, enregistraments d'àudio o vídeo, etc.
- Seleccionar els elements més significatius que cal presentar o compartir.
- Connectar allò que s'ha après o produït amb aprenentatges o productes anteriors (propis, d'altres o de la comunitat en general).
- Reflexionar sobre allò que s'ha après: com es podria utilitzar i/o millorar.
- Demostrar coneixements i/o competències adquirits.

Segons la finalitat que es done a un portfolio, se'n poden distingir els tipus bàsics següents:

- **Portfolio d'aprenentatge:** p. ex. un diari d'aprenentatge. Els seus usuaris són, d'una banda, l'autor del portfolio (l'estudiant) i, d'altra banda, el personal que dona suport al procés d'aprenentatge, és a dir el professorat i eventualment altres que el supervisen, tutoritzen, etc.
- **Portfolio d'avaluació:** enfocat en l'avaluació, ja siga formativa o sumativa, p. ex. avaluació de coneixements o de competències. En entorns educatius – particularment al món anglosaxó– en què l'avaluació és primàriament quantitativa, mitjançant proves estandarditzades i “objectives”, la intenció és que el portfolio aporte una dimensió qualitativa a aquest processos.
- **Portfolio de presentació:** un recull de treballs, orientat al reconeixement de competències, la recerca d'ocupació o la sol·licitud d'admissió en uns determinats estudis. Es pot considerar com una mena de currículum vitae, ampliat amb mostres de treballs que acrediten les competències adquirides pel seu autor.

---

2 Educause NLII, 2003. Citat en Ravet, S. (2007).

Eportfolio

El que hem dit fins ací es refereix als portfolios en general, no específicament a l'eportfolio o portfolio electrònic. L'aplicació a aquest camp de les noves tecnologies de la informació i la comunicació va prendre en primer lloc la forma d'un eportfolio merament *sense papers*. Els avantatges que se'n derivaven eren bàsicament dos:

- La possibilitat d'incloure-hi elements multimèdia (vídeo, àudio, presentacions, etc.).
- La facilitat de vincular uns elements amb altres per mitjà d'enllaços hipertextuals.

Però el canvi que ha suposat Internet és d'un ordre de magnitud encara superior: l'eportfolio connectat i "connectable". Un eportfolio en línia pot integrar qualsevol contingut accessible per xarxa. I sobretot, és immediatament i fàcilment accessible per xarxa i pot ser indexat per motors de recerca.

A partir d'aquest punt, durant els últims anys s'han produït alguns desenvolupaments tecnològics que incideixen directament en els eportfolios. Tenim, per començar, els primers sistemes de gestió d'eportfolios, alguns de codi font obert, que permeten a una institució gestionar els eportfolios dels seus membres: p. ex. els estudiants i el personal d'una universitat podrien disposar d'un eportfolio personal per mitjà d'una eina d'aquest tipus. D'altra banda, hem assistit a l'emergència del Web 2.0 i d'aplicacions en xarxa que tenen un enorme potencial com a eines d'expressió individual (blogs, wikis, Flickr, agregadors, etc.), però que no constitueixen una opció real com a plataforma institucional d'eportfolios, perquè no complirien els requeriments bàsics d'integració amb els sistemes d'informació interns i específicament amb l'entorn virtual d'ensenyament/aprenentatge. Finalment, han aparegut projectes de programari lliure equivalents funcionalment a determinades aplicacions Web 2.0 (p. ex. Elgg o Mahara) que val la pena prendre en consideració.

Ara mateix ens trobem encara, doncs, en un moment d'efervescència d'iniciatives i projectes diversos en què es fa imprescindible començar a posar ordre. Amb aquest propòsit de clarificació conceptual utilitzarem la proposta d'arquitectura de Serge Ravet³:

---

³ Vg. Ravet, S. (2007).

1. Un **eportfolio** o **eP** (per al qual valdria la definició d'Educause adés citada) és un document o dossier personal produït per un propòsit concret (obtenir una certificació o una feina, reflexionar sobre l'aprenentatge, etc.).
2. Un **eportfolio Management System** o **ePMS** (sistema de gestió d'eportfolios) és un sistema utilitzat per una organització a fi de gestionar (produir, consumir, explotar) eportfolios o parts d'eportfolios per a propòsits concrets dins de l'organització: suport a l'ensenyament, avaluació, gestió de competències, gestió del coneixement, cerca de feina, etc. L'ePms pertany a l'organització, no a l'individu, que simplement rep de l'organització un espai personal: l'ePO.
3. Un **eportfolio Organiser** o **ePO** (organitzador d'eportfolios) és l'eina utilitzada per un individu per gestionar els seus actius i dades personals, al llarg de tota la seva vida, i crear els seus eportfolios en suport del seu aprenentatge i del seu desenvolupament professional.

En conclusió podríem dir que:

- Un eportfolio és un producte creat per una persona individual en el context d'un procés i per tant en un moment determinat.
- Un ePMS pertany a una organització i dóna suport a processos específics d'aquesta organització que utilitzen eportfolios.

Eportfolio territorial

Algunes de les iniciatives més interessants d'implantació de l'eportfolio han tingut lloc en àmbits regionals, p. ex. a Gal·les o a Minnesota. En aquests casos, l'administració pública proporciona aquesta eina als seus ciutadans com a part d'una estratègia d'aprenentatge continuat que pot incloure també serveis d'orientació acadèmica i professional, formació, cerca d'ocupació, etc. Sens dubte, la regió podria ser l'àmbit territorial "natural" d'una infraestructura d'e-portfolio *per a tota la vida*, disponible per a l'usuari en totes les etapes de la seua carrera acadèmica i professional.

Identitat digital

Un concepte més ampli que el d'eportfolio, que apareix de manera recurrent en aquests debats, és el d'identitat digital. Aquesta inclouria també tots els altres actius i elements digitals diversos que van més enllà de l'aprenentatge i el desenvolupament professional: p. ex. registres mèdics, dades d'impostos, etc. Així, s'ha suggerit que l'ePO hauria de ser en realitat un "Personal AIMS" (Assets & Identity Management System).

Europass

Europass és un conjunt de documents que permeten acreditar qualificacions personals i competències arreu d'Europa, mitjançant models normalitzats, i que tenen com a objectiu facilitar la mobilitat d'estudiants i treballadors.

1. Currículum Vitae Europass
2. Passaport de Llengües Europass
3. Document de Mobilitat Europass
4. Suplement Europass al Títol/Certificat
5. Suplement Europass al Títol Superior

Els tres últims documents d'aquesta llista han de ser elaborats i expedits per l'administració competent, mentre que els dos primers (CV i passaport de llengües) poden ser elaborats per l'interessat, que pot baixar les plantilles corresponents en format ODT o Word, o també pot emplenar-los en línia mitjançant un assistent i generar-los en diversos formats, tant formats editables com formats de presentació directa (PDF).

Quina relació té Europass amb l'eportfolio? Hem dit abans que un portfolio de presentació pot veure's com una mena de currículum vitae, ampliat amb mostres de treballs. Podria servir el CV Europass com a eportfolio de presentació? En el seu estat actual, difícilment, perquè ni tan sols està definit com incloure enllaços o fitxers adjunts en l'apartat d'informació addicional i annexos, que és on se suposa que podrien anar⁴.

(Una altra objecció que s'ha fet és referent a la manca d'automatització del procediment de generació del CV Europass en les implementacions actuals: tot sovint l'usuari ha d'introduir manualment les dades dels seus títols i qualificacions. Però aquest problema ha de ser merament conjuntural, ja que existeix una especificació del format i per tant, en principi, es tracta d'un procediment automatitzable. De fet, l'UJI ja ha estat treballant en aquest sentit.)

Europass

<http://europass.cedefop.europa.eu/>

Centro Nacional Europass

<http://www.mepsyd.es/europass/>

European Language Portfolio

<http://www.coe.int/t/dg4/portfolio/>

---

4 vg. Van Coillie, M. (2006). L'autor proposa utilitzar els elements "Reflexion" o "Assertion" de l'especificació IMS ePortfolio, dins del CV Europass, per a inclusió d'elements externs.

Hem vist que al si d'una organització l'eportfolio s'utilitza –es pot utilitzar– per a propòsits específics, dins de processos que són propis de l'organització. Fins i tot en una organització concreta com l'UJI, aquests propòsits poden ser **múltiples**. Per tant, la pregunta que s'ha de fer l'UJI en primer lloc és la següent: *exactament a quins processos volem donar suport nosaltres per mitjà de l'eportfolio?* Els processos d'ensenyament/aprenentatge, l'acreditació, la cerca d'ocupació dels titulats...? Segons quina siga la resposta, els usuaris de l'eportfolio seran diferents i l'utilitzaran de diverses maneres. Lògicament, també poden ser diferents les aplicacions informàtiques adequades a cada cas.

A fi d'avançar en la definició funcional de l'eportfolio o eportfolios de l'UJI, delineem ací tres casos d'ús possibles:

- a) **(Eportfolios d'avaluació)** Per part del professorat, com a eina docent que done suport a l'ensenyament i a l'avaluació en el context d'una assignatura o d'uns estudis concrets. A mitjà termini també útil, probablement, per a donar suport a l'adquisició i a l'avaluació de competències genèriques (procés de Bolonya) i en altres processos semblants que compreguen més d'una assignatura o més d'un curs.
- b) **(Eportfolios d'aprenentatge)** Per part de l'estudiantat (i potser també ex-alumnes?), a banda d'utilitzar l'eportfolio dins d'aquelles assignatures o estudis en què el professorat o la institució ho determine, també es pot pensar a posar-lo a disposició de l'alumne com a eina personal que li facilite el desenvolupament autònom i la planificació del seu aprenentatge: la reflexió sobre allò que aprèn, la connexió d'uns aprenentatges amb altres, la vinculació amb objectius, etc.
- c) **(Eportfolios de presentació)** Per part de l'estudiantat, professorat i la comunitat universitària en general (PAS, ex-alumnes, etc.?), com a eina de gestió dels actius personals d'aprenentatge i de construcció d'eportfolios de presentació.

En segon lloc, una vegada tinguem resolta la pregunta sobre els tipus d'eportfolios que necessita l'UJI i per a què vol utilitzar-los, caldrà dissenyar un conjunt d'experiències pilot que es desenvoluparien durant el curs pròxim 2008/2009 i que permetrien posar a prova, entre altres, les qüestions següents:

- El potencial i la problemàtica dels eportfolios en cadascun dels casos d'ús previstos, en condicions reals.
- L'adequació de les eines existents (vg. Annex) en cada cas.
- El grau d'integració amb l'Aula Virtual que resultaria desitjable i tècnicament possible en cada cas.

El calendari d'accions pendents quedaria doncs així:

Curs 2007/2008	
	Informe preliminar ✓
	Definició funcional de l'eportfolio de l'UJI
	Implementació d'Europass
Curs 2008/2009	
Primer semestre	Disseny dels pilots
	Selecció i formació de participants
Segon semestre	Desenvolupament dels pilots
Curs 2009/2010	
Primer semestre	Avaluació dels pilots
	Informe de conclusions
Segon semestre	Preparació de la implantació

Annex

Estàndards

IMS ePortfolio

<http://www.imsglobal.org/ep/>

Liberty Alliance

<http://www.projectliberty.org/>

HR-XML

<http://www.hr-xml.org/>

Europass

Vg. p. 6

Programari

Mahara

<http://www.mahara.org/>

Programari de gestió d'eportfolios. Proporciona un blog a cada usuari i inclou una eina per a construcció de currículum vitae. També té funcions de programari social. Es pot integrar amb Moodle.

MyStuff

<http://conclave.open.ac.uk/MyStuff-info/>

El programari d'eportfolio de l'Open University. És un mòdul per a Moodle.

Exabis e-Portfolio

http://moodlekurse.org/moodle_18/course/view.php?id=13

http://docs.moodle.org/en/Exabis_e-portfolio_block

Un altre mòdul per a Moodle. Desenvolupat amb el suport del Ministeri d'Educació d'Àustria.

OSP

<http://www.theospi.org/>

Mòdul d'eportfolio de Sakai.

P-Nélope

<http://p-nelope.sourceforge.net/>

Un altre programari de gestió d'eportfolios. Versió 0.1 beta.

ePortfolio Solutions Center

<http://www.eife-l.org/publications/eportfoliosolutions>

Director de programes d'eportfolio.

Bibliografia

Barberà, E., Bautista, G., Espasa, A. i Guash, T. (2006). Portfolio electrónico: desarrollo de competencias profesionales en la red. *RUSC Revista de Universidad y Sociedad del Conocimiento*, Vol. 3 – núm. 2 / Octubre de 2006.

http://www.uoc.edu/rusc/3/2/dt/esp/barbera_bautista_espasa_guash.pdf

Barberà, E. (Coord.) (2007). I Informe sobre implantación nacional de e-portfolios del Observatorio Red e-Portfolio: año 2007.

Horner, P. (2007). Embedding Europass at Newcastle University to Support Student and Graduate Mobility – Work In Progress. <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/proceedings/ep2007/papers/eportfolio/embedding-europass-at-newcastle-university-to-support-student-and-graduate-mobility-2013-work-in-progress/view>

Jafari, A. & Kaufman, C. (Eds.) (2006). Handbook of Research on Eportfolios. Idea Group Reference.

Ravet, S. (2007). For an Eportfolio Enabled Architecture: Eportfolios, Eportfolio Management Systems and Organisers. <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/proceedings/ep2007/papers/eportfolio/eportfolio-architecture-eportfolios-eportfolio-management-systems-and-organisers/view>

Roemmer-Nossek, B. (2007). How Can ePortfolio Make Sense for Higer Education? The Vienna University ePortfolio Framework Taking Shape. <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/proceedings/ep2007/papers/eportfolio/how-can-eportfolio-make-sense-for-higer-education-the-vienna-university-eportfolio-framework-taking-shape/view>

Sporer, Th. (2007). Using ePortfolios in the Context of Web 2.0 and Bologna within the Co-curricular Study Programme: Problem-solving Competencies. <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/proceedings/ep2007/papers/eportfolio/using-eportfolios-in-the-context-of-web-2-0-and-bologna-within-the-co-curricular-study-programme-problem-solving-competencies/view>

Valero, M. (2007). Introducing the student competency portfolio in the Technical School of Castelldefels (EPSC) of the Technical University of Catalonia (UPC). <http://www.eife-l.org/publications/eportfolio/proceedings/ep2007/papers/eportfolio/introducing-the-student-competency-portfolio-in-the-technical-school-of-castelldefels-epsc-of-the-technical-university-of-catalonia-upc/view>

Van Coillie, M. (2006). Building ePortfolio Application Profiles for Europass CV and Insuring Cross Interoperability. <http://www.eife-l.org/publications/standards/interop/europasscv/Building-Europass-CV-APs/view>